

Ontwikkelingslijnen 0-4 jaar - versie november 2018

  	Naam kind																							
--	-----------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Plaatst duim tegen de vingers, bijv. een brilletje maken.(opponeren) Oefent daardoor om het potlood vast te houden met een driepuntsgreep.

Rijgt grote kralen aan een koord

Knijpt langs een rechte lijn

Sensomotoriek

Sensomotoriek 0-6 maanden

ALGEMEEN: Merkt zintuigelijke stimulatie op (aanraking, vibratie, smaken, muziek, licht)

HOREN: Reageert (met lachen) op rare lipgeluiden als smakken of proesten (vanaf 1 mnd)

ZIEN: Kijkt gericht naar een gezicht of voorwerp dat binnen zijn blikveld is

VOELEN: Laat zich kalmeren door lichamelijk contact

Zuigt en slikt reflexmatig

Sensomotoriek - 7-12 maanden

HOREN: Herhaalt geluiden die hij zelf maakt

ZIEN: Opent zijn mond als voedsel wordt aangeboden

ZIEN: Merkt personen op die door bewegen (zwaaien) aandacht proberen te trekken

ZIEN: Volgt een bewegend voorwerp/persoon met de ogen en kijkt het voorwerp/persoon na in de richting waarin het verdwijnt

PROEVEN: Reageert op verschillen in smaken (zoet, zuur, zout en bitter)

VOELEN: Reageert op verschillen in temperatuur (in de mond op de huid)

VOELEN: Reageert op verschillen in textuur (glad, hard, ruw, zacht)

Sensomotoriek - 13-18 maanden

HOREN: Herkent signalen in de vorm van woorden als nee, eten

HOREN: Imitteert geluiden die een ander met materiaal maakt (belletjes rinkelen, schudden)

ZIEN: Toont interesse in grote, gekleurde plaatjes in een plaatjesboek door te bladeren, wijzen of het boek te betasten

REUK: Reageert op verschillende geuren

PROEVEN: Reageert op verschillen in structuur in eten (taai, zacht, hard)

VOELEN: Onderscheidt tastprikkel die van elkaar verschillen (warm en koud, hard en zacht)

VOELEN: Manipuleert sensopathische materialen (scheerschuim, rijst, zand, water)

Sensomotoriek - 19-24 maanden

HOREN: Associeert geluiden met een afbeelding/voorwerp (boe hoort bij een koe)

HOREN: Associeert liedjes met een bepaalde activiteit (melk drinken)

ZIEN: Wijst het juiste voorwerp op afstand aan (stoel, fiets, auto)

Ontwikkelingslijnen 0-4 jaar - versie november 2018																					
  		Naam kind																			
Taal																					
Ontluikende en beginnende geletterdheid																					
Ontluikende geletterdheid - 25-30 maanden																					
BOEKORIËNTATIE: Herkent een boek en weet dat er een verhaal in staat																					
BOEKORIËNTATIE: Slaat de bladzijden van een boek één voor één om																					
VERHAALBEGRIP: Bekijkt prenten in boekjes samen met de PM'er																					
VISUELE WAARNEMING: Maakt inlegpuzzels (met knopjes)																					
Ontluikende geletterdheid - 31-36 maanden																					
VERHAALBEGRIP: Wijst genoemde woorden aan op plaatjes in een boek																					
VERHAALBEGRIP: Luistert geboeid naar een voorleesverhaal in een één op één situatie																					
TAALBEWUSTZIJN: Zingt of praat mee bij het zingen van liedjes en het opzeggen van rijmpjes																					
VISUELE WAARNEMING: Maakt puzzels met grote stukken (zonder knopjes)																					
Ontluikende geletterdheid - 37-42 maanden																					
VERHAALBEGRIP: Luistert geboeid naar een voorleesverhaal in een groepje																					
TAALFUNCTIES: Gebruikt de begrippen: 'verhaal'/ 'boek lezen'																					
TAALBEWUSTZIJN: Zingt liedjes of zegt versjes op waarbij de woorden herkenbaar zijn																					
VISUELE WAARNEMING: Maakt kleine puzzels met concrete voorstelling																					
Ontluikende geletterdheid - 43-48 maanden																					
VERHAALBEGRIP: Vertelt een verhaal na aan de hand van de plaatjes in een boek																					
TAALFUNCTIES: Ervaart dat dingen die je zegt, opgeschreven kunnen worden																					
TAALBEWUSTZIJN: Benoemt symbolen																					
VISUELE WAARNEMING: Maakt grotere puzzels met concrete voorstelling																					
Beginnende geletterdheid - 49-54 maanden																					
BOEKORIENTATIE: Weet dat de boekomslag iets laat zien van het verhaal.																					
VERHAALBEGRIP: Vertelt een kort voorgelezen verhaal na met behulp van plaatjes en eenvoudige waarnemingsvragen.																					
Interactief taalgebruik																					
Interactief taalgebruik - 0-6 maanden																					
Uit lust en onlustgevoelens, door te huilen, lachen, trappelen, kraaien																					
Laat zich kalmeren door een vertrouwde stem (gedrag verandert in reactie op een stem)																					
Kraait bij pret																					

Ontwikkelingslijnen 0-4 jaar (ZONDER extra doelen) - versie november 2018

Driestar onderwijsadvies

Naam kind

Rekenen

Tellen en getalbegrip

Tellen en getalbegrip - 25-30 maanden

Zegt samen met de pedagogisch medewerker en andere kinderen de telrij tot en met 3 op

Benoemt de begrippen 'meer' en 'minder' op basaal niveau

Tellen en getalbegrip - 31-36 maanden

Kan zeggen hoe oud hij is

Zegt stukjes van de telrij op

Tellen en getalbegrip - 37-42 maanden

Telt a-synchroon tot 5

Telt hardop (akoestisch tellen) tot 10

Weet binnen een context wat bedoeld wordt met begrippen als 'niets-alles' (allemaal), 'veel-weinig', 'meer-minder', 'evenveel', 'samen'

Kan met de vingers aangeven hoe oud hij is

Weet binnen een context wat bedoeld wordt met bij elkaar doen, erbij doen, eraf halen en dit vertalen naar een handeling

Tellen en getalbegrip - 43-48 maanden

Vergelijkt kleine hoeveelheden op het eerste gezicht op 'meer', 'minder', 'meeste', 'minste', 'evenveel'

Herkent groepjes van twee en drie zonder te tellen

Kan voorwerpen eerlijk verdelen over verschillende kinderen/bakjes of in groepjes

Legt een één-één- relatie door voorwerpen aan elkaar te koppelen

Tellen en getalbegrip - 49-54 maanden

Zegt de telrij tot 10 op

Telt voorwerpen tot en met 5; synchroon

Praat over getallen en hoeveelheden in betekenisvolle situaties

Metten

Metten - 25-30 maanden

Stapelt blokjes en maakt deze hoger of later

Legt rijen blokjes en maakt deze langer of korter

Maakt kennis met begrippen als kopen en betalen

Ontwikkelingslijnen 0-4 jaar (ZONDER extra doelen) - versie november 2018

Driestar onderwijsadvies

Naam kind

Meten - 31-36 maanden

Oriënteert zich op eenvoudige rekenbegrippen ('groot-klein', 'warm-koud')

Vergelijkt op het eerste gezicht twee lengtes met een groot verschil

Speelt met vormen en water/zand: vormen vullen, overgieten, vol maken, leeg maken

Meten - 37-42 maanden

Wijst het juiste voorwerp aan bij begrippen als 'groot-klein', 'lang-kort', 'hoog-laag', 'dik-dun'

Herkent situaties waarin vergelijken op inhoud voorkomt: wie heeft meer limonade?

Ervaart verschil tussen lichte en zware voorwerpen

Speelt situaties na waarin kopen en betalen voorkomt

Verkent de indeling en het verloop van de dag en de namen die we voor de verschillende momenten gebruiken: ochtend, middag, avond, nacht

Meten - 43-48 maanden

Wijst binnen een context aan wat bedoeld wordt met 'groot-groter-grootst', 'klein-kleiner-kleinst', 'lang-langer-langst', 'kort-korter-kortst', 'hoog-hoger-hoogst', 'dik-dikker-dikst', 'dun-dunner-dunst'

Kan een paar voorwerpen op basis van één eigenschap (vorm, kleur) of functie sorteren

Vergelijkt op lengte en oppervlakte: wie/wat is groter of langer, welke schoen is kleiner; Vergelijkt op inhoud: waar zit het meeste in?

Begrijpt in betekenisvolle context begrippen als kopen, betalen, geld, duur

Begrijpt de begrippen, zoals 'even', 'snel', 'nu', 'straks', 'vroeg', 'laat', 'vol', 'leeg', 'in', 'uit', 'veel', 'weinig'

Meten - 49-54 maanden

Gebruikt actief de begrippen die horen bij lengte/oppervlakte (lang-kort, hoog-laag, dik-dun, groot-klein), omtrek ((er)omheen), oppervlakte (groot-klein)

Gebruikt actief de begrippen die horen bij inhoud (vol-leeg, veel-weinig)

Gebruikt actief de begrippen die horen bij gewicht (licht-zwaar)

Gebruikt actief de begrippen die horen bij tijd (gisteren, vandaag, morgen, nu) en het dagritme (ochtend, middag, avond, nacht)

Meetkunde

Meetkunde - 25-30 maanden

Bouwt een toren van blokken

Kijkt naar zichzelf in de spiegel

Meetkunde - 31-36 maanden

Kan een eenvoudig bouwwerk maken met bouw- en constructiemateriaal (duplo, blokken, rails, kapla, etc.)

Kijkt in de spiegel en onderzoekt wat hij kan zien

Kan op platen aanwijzen wat waar te zien is

Ontwikkelingslijnen 0-4 jaar - versie november 2018

Naam kind

Sociaal-emotionele ontwikkeling

Welbevinden en betrokkenheid (0-4 jaar)

Welbevinden en betrokkenheid - 0-6 maanden

Reageert op lichamelijk contact; laat zich koesteren, troosten

Uit lust en onlustgevoelens, door te huilen, lachen, trappelen, kraaien

Toont zich rustig voldaan na voeden

Welbevinden en betrokkenheid - 7-12 maanden

Toont emoties als angst, plezier en boosheid door middel van zijn gelaatsuitdrukkingen

Zoekt naar prettige prikkels, vermijdt onprettige prikkels

Is actief bezig in een vertrouwde omgeving als een vertrouwd persoon aanwezig is

Welbevinden en betrokkenheid - 13-18 maanden

Gaat op zoek naar een voorwerp/persoon die zojuist uit zijn gezichtsveld is gehaald

Reageert op zijn eigen spiegelbeeld

Geeft een consequente reactie op iets dat hij wel/niet wil (bepaald speelgoed altijd wegduwen)

Reageert op emoties van vertrouwde persoon, neemt deze over

Welbevinden en betrokkenheid - 19-24 maanden

Raakt in een bekende situatie niet ongerust als vertrouwde persoon niet zichtbaar is

Schudt nee om zijn wil uit te drukken

Doet meerdere pogingen om zijn zin te krijgen/aan zijn behoeften te voldoen

Toont emoties zoals trots, jaloezie: straalt bij een compliment; vindt het moeilijk als de vertrouwde persoon aandacht aan iemand anders besteedt

Welbevinden en betrokkenheid - 25-30 maanden

Kan blijven spelen terwijl de vertrouwde persoon weg voor langere tijd weg is.

Laat zien dat hij blij is wanneer hij iets kan

Welbevinden en betrokkenheid - 31-36 maanden

Beleeft plezier in het ontdekken van nieuwe dingen

Kan door verbale geruststelling worden gekalmeerd

Welbevinden en betrokkenheid - 37-42 maanden

Ontwikkelingslijnen 0-4 jaar - versie november 2018

Driestar onderwijsadvies

Naam kind

Toont angst en/of teruggetrokken gedrag in vreemde situaties

Kan zich zonder een knuffel (als vervanger voor de vertrouwde persoon) iets buiten de bekende omgeving begeven

Kan genieten van complimenten en is verdrietig bij kritiek.

Welbevinden en betrokkenheid - 43-48 maanden

Is nieuwsgierig naar de directe omgeving

Komt ontspannen over

Laat heel korte intense momenten van betrokkenheid zien (ongeveer 5 minuten)

Durft te experimenteren/ probeert nieuwe dingen uit om grenzen te ontdekken

Taakgerichtheid en zelfstandigheid (0-4 jaar)**Taakgerichtheid en zelfstandigheid - 0-6 maanden**

Geeft zijn voorkeur voor bepaalde prikkels aan (wil aan bepaalde dingen ruiken of ze aantikken, produceert bepaalde geluiden)

Ontdekt dat hij met zijn lichaam dingen in gang kan zetten (geluiden maken, bewegingen)

Taakgerichtheid en zelfstandigheid - 7-12 maanden

Kan zelf voorwerpen pakken en vasthouden

Pakt zelf stukjes brood om te eten

Taakgerichtheid en zelfstandigheid - 13-18 maanden

Werkt mee door verschillende lichaamsdelen actief te gebruiken (doet wat hij kan om mee te helpen)

Trekt zelf een makkelijk kledingstuk uit (sok, muts)

Vult zijn lepel en eet van de lepel (knoeien mag)

Prikt stukjes brood aan een vork

Houdt zelf fles of beker vast

Taakgerichtheid en zelfstandigheid - 19-24 maanden

Begint op verzoek een kledingstuk aan of uit te trekken, waarna een ander verder helpt

Trekt samen met anderen een grote rits omhoog of los

Eet zelf met een lepel (beheerste greep)

Drinkt zelf uit een beker, waarbij beide handen goed gebruikt worden

Taakgerichtheid en zelfstandigheid - 25-30 maanden

Ontwikkelingslijnen 0-4 jaar - versie november 2018

Driestar onderwijsadvies

Naam kind

Helpt de vertrouwde persoon met dagelijkse karweitjes

Wil graag dingen samen doen

Vindt zijn eigen jas op de kapstok

Taakgerichtheid en zelfstandigheid - 31-36 maanden

Kan een bekende opdracht die duidelijk is zelfstandig uitvoeren

Wil zelfstandig dingen doen die hij zelf denkt te kunnen

Taakgerichtheid en zelfstandigheid - 37-42 maanden

Doet taakjes of helpt om waardering van de vertrouwde persoon te krijgen

Accepteert variatie op een opdracht

Trekt na beginnetje van een volwassene zelf een grote rits omhoog

Trekt zelf een makkelijk zittend kledingstuk aan en uit (mag binnenstebuiten)

Taakgerichtheid en zelfstandigheid - 43-48 maanden

Kan zich grotendeels zelf aankleden en gaat (eventueel onder begeleiding) naar de wc

Zet door, blijft het een tijdje proberen als iets niet direct lukt, bijvoorbeeld bij een moeilijke puzzel

Werkt rustig door voor een kortdurende periode

Helpt actief mee met het opruimen van de gebruikte materialen, zet de spullen terug als hij klaar is met een taak en helpt andere kinderen daarbij

Ruimte nemen (0-4 jaar)

Ruimte nemen - 0-6 maanden

Geef door middel van huilen onlustgevoelens aan zoals: honger, slaap en overprikkeling

Ontdekt handjes en voetjes om mee te spelen. Ontdekt dat de diverse lichaamsdelen bij elkaar horen.

Ruimte nemen - 7-12 maanden

Duidt aan dat hij een object wil hebben (kijken, reiken)

Experimenteert met zijn omgeving, maar dan met zijn eigen lichaam. Doet dit om het effect.

Toont interesse voor de bewegingen die hij in de spiegel ziet

Geeft aan dat hij drinken of eten wil

Is actief bezig in een vertrouwde omgeving als een vertrouwd persoon nabij is

Ruimte nemen - 13-18 maanden

Ontwikkelingslijnen 0-4 jaar - versie november 2018

Driestar onderwijsadvies

Naam kind

Legt beslag op gewenste voorwerpen

Geeft een consequente reactie op iets dat hij wel/niet wil (bepaald speelgoed altijd wegduwen)

Herkent zichzelf in de spiegel

Herhaalt handelingen die reactie opleveren

Ruimte nemen - 19-24 maanden

Gaat door met zijn activiteit wanneer een vertrouwd persoon uit zijn omgeving gaat

Schudt nee om zijn wil uit te drukken

Doet meerdere pogingen om zijn zin te krijgen/aan zijn behoeften te voldoen

Protesteert wanneer hij niet krijgt wat hij wil

Ruimte nemen - 25-30 maanden

Spreekt zichzelf aan met 'ik'

Kan onverzettelijk 'nee' zeggen op een verzoek en afwijzend gedrag laten zien

Wil direct aandacht voor zijn eigen 'verhaal' of beleving.

Bekijkt geïnteresseerd het eigen spiegelbeeld; trekt gekke bekken

Ruimte nemen - 31-36 maanden

Probeert zelf problemen op te lossen tijdens het spelen/werken

Weet wat hij leuk vindt en kan dit vertellen, bijvoorbeeld 'ik houd van spelen met de auto's'

Leert ervaren wat hij al kan en wat hij nog niet kan, is bijvoorbeeld trots als hij een puzzel heeft gemaakt, maar merkt dat hij nog niet zonder zijwieltjes kan fietsen

Gaat in tegen een verzoek van een ander en toont zijn eigen wil, bijvoorbeeld zeggen dat hij de boterham niet opeet omdat hij geen pindakaas lust

Ruimte nemen - 37-42 maanden

Verzint ter plekke zelf regels, om daarmee situaties naar zijn hand te zetten.

Legt schuld buiten zichzelf; 'een ander heeft het gedaan'.

Kan behoeftes tijdelijk uitstellen

Ruimte nemen - 43-48 maanden

Vraagt soms om hulp als iets hem alleen niet lukt (aan – en uitkleden)

Speelt samen met een ander kind of in een klein groepje

Kiest zelf, zonder hulp, bijvoorbeeld waarmee hij wil spelen of wat hij wil eten of drinken

Ontwikkelingslijnen 0-4 jaar - versie november 2018

Driestar onderwijsadvies

Naam kind

Maakt aan een ander kind duidelijk wat hij wel/ niet wil

Toont non-verbaal eigen gevoelens

Ruimte geven (0-4 jaar)**Ruimte geven - 0-6 maanden**

Richt kort zijn aandacht op de persoon die tegen hem praat in een prikkelarme omgeving

Trekt actief de aandacht van een vertrouwd persoon in zijn blikveld met gericht kijken, (hard) geluid maken, bewegen, en/of aanraken

Ruimte geven - 7-12 maanden

Toont de vertrouwde persoon begroetingsreacties door actief lichamelijk contact, bijv. strelen, aanraken.

Reageert op bekende en onbekende personen/situaties

Reageert op zijn eigen naam

Probeert aan de vertrouwde persoon iets mee te delen, zonder dat dat verstaanbaar hoeft te zijn.

Ruimte geven - 13-18 maanden

Trekt actief de aandacht van een vertrouwd persoon buiten zijn blikveld met gericht kijken, geluid maken, bewegen en/of aanraken

Neemt het initiatief tot spel of speelse interactie met de vertrouwde persoon.

Probeert contact te leggen door een voorwerp waaraan hij gehecht is aan een ander geven.

Imiteert begroetings- en afscheidsrituelen (terugzwaaien)

Ruimte geven - 19-24 maanden

Voert op verzoek begroetings- en afscheidsrituelen uit (zwaaien, handgeven)

Geniet zichtbaar van gezamenlijke activiteiten, bijv. voorgelezen worden, samen zingen, een spel doen

Luistert als een vertrouwd persoon zegt dat iets niet mag

Maakt duidelijk dat hij hulp nodig heeft

Ruimte geven - 25-30 maanden

Kijkt met interesse naar het spel

Kan 'doen alsof', bijvoorbeeld eten van een bordje waar niets op ligt

Is graag in nabijheid van groepsgenoten, maar bezig met een eigen spel/activiteit

Speelt onder begeleiding samen met een ander kind een eenvoudig spelletje, bijvoorbeeld de bal naar elkaar toerollen, blokjes stapelen

Troost of helpt als hij een ander ziet huilen

Ontwikkelingslijnen 0-4 jaar - versie november 2018

Driestar onderwijsadvies

Naam kind

Ruimte geven - 31-36 maanden

Probeert met andere kinderen te spelen

Speelt door eenvoudige 'doe-alsof-spelletjes' de werkelijkheid na

Voelt zich vrij in contact met de pedagogisch medewerker

Ruimte geven - 37-42 maanden

Praat met andere kinderen, deelt ook materiaal, werkt nog niet aan een gezamenlijke activiteit

Houdt zich aan de regels, ook als toezicht afwezig is.

Kan op aanwijzing van de vertrouwde persoon iets met een ander delen of uitlenen zonder direct iets terug te krijgen.

Ziet verschillen tussen de ander en zichzelf, in gevoelens en wensen

Toont belangstelling en sympathie voor andere kinderen

Ruimte geven - 43-48 maanden

Neemt een afwachtende houding aan bij het samenspel

Speelt onder begeleiding met andere kinderen een eenvoudig beurtspelletje